

Koppány Zsolt

FÖLDIEKTŐL - ÉGIEKNEK

Hogy milyen az igazi költészet? Érthető azonnal, vagy enigmaként jár át? Hagyjuk homályban. Mint Mallarmé a maga életművét. És Batári. Aki így fogalmaz *Előszó helyett* című előszavában. „A versek triptichon-szerű tagoltsága /.../ a direkt megközelítés szándéka nélkül teremt analógiát a szakralitás (a mennyek), valamint a halandók világa és az alvilág: a mélység (héberül: tehom, görögül: abüsszosz) hármasságával.” Így tehát a triptichon homályban hagyott táblája maga is három részre tagozódik és így tovább.

Batári Gábor fiatal ember, de költőnek már nem az. Harmadik könyve ez. Teljes vértetben áll előttünk. Hogy aztán Mallarmé homályossága kitalált káprázat, sejtelmessége nagyon is tudatos, azt döntsék el irodalmunk történészei. Batári nagyon is tudatosan szerkeszt. „A szó-szobrok, verszetek fölé elképzelendő egy óranév-naptár, mely Izrael tizenkét törzsének és a tizenkét apostolnak neveiből tevődik össze...” folytathatnánk az *Előszó-ból*. Az azonban kétségtelen, hogy egy-két úgynevezett ötletverstől eltekintve ez a kötet csupa költészet. Nagy kával. Tényleg. Bár nagy a veszély. Mert a kánon másképpen ítélt. És akkor jaj a dicsérőnek éppúgy, mint akit dicsérnek. De se baj. Batári tényleg költő. Több. Gondolkodó. Elmereng. A dolgok állásáról. Szakrálisan. Ahogy kell. A versek tényleg szobrok. Egy sincs olyan, ami szokásos. Eljutott idáig. Remek kis rajzok. Saját illusztrációi. Amelyek segítik az értést. Vagy inkább az érzést. A ráérzést a sorokra. „Egykor/ a fák levele/ kék volt,/ méregzöld az égbolt,/ föld alatt laktak/ az emberek,/ a mennyekben a tengerek,/ a föld színén a holtak,/ a leendő, akik voltak.” Vagy ez, a talán nem utolsó *Ars poetica*: „Egyre csak/ keresem/ őt, s talán/ magam,/ hogy egyszer égbe/ penderít/ a rejtező Nincs,/ Aki van.” Talán túlzott önbizalom, hogy ez a harmincéves ember már most tudja kijelölt helyét? Amikor így ír a *Csend* című versben: „Mennybe/ vettettel Istenem” És miért ne tudná? S ha tudja, hogyan éli meg? Mert aki Mennybe készül, és lírikus itt a földön, ráadásul meg akar maradni Herkulesnek, ami erő arra teremtette, hogy fölemelje a már földrerogyottat... hát... nem is tudom.

Addig is, marad az *idill*. „Tetemsápadt ég./ Nappal van ó,/ ne félj,/ csak/ a halál tré,/ csak a halál/ tréfál”

Ha ismerne ezt a „tré”-t, ami a tolvajnyelvben valami nagyon nem frankót, rosszat jelent, akkor azt hihetnénk, hogy Nagy Cili, ez a - hogy is szokták ezt mondani? - szemtelenül fiatal, isten választottja, valamiféle külvárosi, amolyan *ladányis* költő lehet. De nem. Bár ez a lány külvárosi. Könyve, az *Apollónsziluett* mégse köthető városrészhez. Bár a kiadó, a *Stádium*, amely a hasonló című, csodálatos kulcsinű és ezerfényű belbeccsel bíró folyóirat kivégzett holttestén virágozott műhellyé - peremvárosi. Pest-erszébet. Gaál Imre Galéria. Itt növekedtek költők az azok a szinte gyermekkorú tollforgatók, akik szeretetük horgát mégis földi dolgokba akasztották, persze föl-verteve mindennel, ami mennyei. Körülnyűzsögték

korunk egyik legnagyobb költőjét, akin annyit tapos-tak, hogy nincs ember, aki fölkelne onnan. *Kárpáti Kamiit*. Ott is hagyták páran, mint *Timár Virgilt a fia*. Ugyanúgy. Olyan érzelmekkel. Nagy Cili maradt. Antológia után, önálló kötet. Húszévesen. Ahogy illik. „Egyszer újra/ elmegyek hozzád/ a pofonokért.” Így ír az *Utópiában*. Egy költő. Mint Nemes Nagy. Vagy Hajnal Anna. Pinczési Judit is korán kezdte. Ezt az öldöklő küzdelmet. Aminek a vége korai halál. Vagy ha nem is, hát rettenetes. Mert a jó elnyeri méltó büntetését. **Nagy Cili** korán kezdte. Hogy jó-e? Mint ember, nem tudom. Mint költő? Remek. „Karijára hajtja fejét a nyár./ Ablak mögött anyó vacsoráját bontja. Párkányon sétál, körbenéz, megáll./ Árnyék hull rá: az ősz kibontott kontya.” Ilyeneket ír. És gyón. Folyamatosan. „Nem fogom megtenni, amire kérsz./ de tudom, leterít majd segítő kezéd./ Uram, én a szebbik arcodat félelem!/ Eltapostam, látod, születő menyedet.” Semmi női cicoma. Álérzékenység. Gombolyaggal játszadozó kiscica. Kőkemény szavak. Mondatok. *Reggeltájban* „Részegen a hajnal/ most szobámba zuhan./ Hamutartó árnya/ a falra fölmered./ Arcomba nyáladzik,/ párnák mocsarába/ öblíti csikkjeit/ a lelkiismeret.” Persze, líra ez. „Szadistát a mazochistához./ Dühöngő örülhöz a türelmeset./ Vajon mit a kínlódó magányhoz?/ A kínlódó magányt mihez?”

Ez hát az oly hön óhajtott modernség? Vagy inkább hagyomány? Kevés ez, vagy sok? Innen van még az érthetőségen, vagy odaát? Is-is. Modern is és hagyományos. Szívhez is szól. Tudathoz is. De leginkább a zsigerekhez. Kaleidoszkópszerűen. *Tűzriadót fúj* az ezredvégen. Apokaliptikus korunkban. „Rohanok, mint kinek a háta ég./ Rohanok. Vajon ki tudja, hogy hova./ Megállok majd, nekidőlök a világnak./ Ha oltani nem tud, hát égjen az ostoba!” Nesze nekünk! És igaz van. Nagy Cili, 1997 egyik Gérecz Attila-díjasa ki meri mondani, amitől mi csak rettegünk. És nézünk, ostobán.

(Batári Gábor: földiektől égieknek, Littera Nova, 1997., 61 old. - Nagy Cili: Apollónsziluett; Stádium Kiadó, 1997. 127 old.)

Czegő Zoltán

PRÉDIKÁTOR A SIVATAGBAN

Bágyoni Szabó István könyvbemutatóján

Úgy tűnik, boldogok lehetnek az apostoli kort megért régi öregek; soványka térdükön rebegett a nemzet- s nemzetségtörténeti dologidőkben elaszott két kezük, úgy néztek belé a lemenő napba. Ahhoz is bátorság kelletik. (Pünkösdkor a székelek, a csángók Csíksomlyón a fölkelő napban vélik meglátni Máriát, a magyarok nagyasszonyát.)

Mostanság nincs sok apostolunk a láthatáron, be kell érünk olyan prédikátorokkal, mint Bágyoni Szabó István, aki nem vak, csupán vakmerő, mikor arra is vállalkozik, hogy számonkérje a napba tekintőtől a meglöpött napot. Joga van hozzá. Ugyanis műveli a csodát, nem csak magyarázza, hiszen a szeme láttára enyeleg fényével arrébb az étellel a halál.

Országnyi dühökben csitítja önmagát, ugyanakkor van mersze - és ehhez felelősség is kell - dühítve ösztökélni égbekiáltásra országnyi haragjában falus feleit e földi világban. *Szétszedett ejtőernyő* című versében apostoloz ez elvadult emberi környezetben, sivatagnyi homok csikorgatja fogai között azt a türelemintést, melytől óvja a magyar puszták népét.

Ahogy beleordította Szervét Mihály Kálvin arcába a *tolerance*-ot, csikorgatja a türelem lehetetlenségét a költőnk.

*türelem türelem türelem a szélnek a mohának a levélnek a golyónak a késnek a dorongnak
Istenünknek, ki porzó úttal áldott
és mérte ránk országot a világot*

Igen, *világ van a szegényember vállán*, mondta nem is olyan régen egy soványka óriás, aki Balatonszárszón egy egész vonatot vett a vállára. Bágyoni Szabó István 1990-ben int türelmetlenül a türelem további képtelenségére. Vajon könnyű volt neki már akkor, 1990-ben?

Egy kicsit öszült István azóta, hogy a román cenzúra önhibát mindenhatósága ellenére egyszerűen - mondottam: vakmerőn kitalált egy görög költő, egy apokrif szabadságharcos poétát, és mintegy „fordította” annak verseit. Mert hát szólni kellett akkor is, amikor Erdélyben és másutt, barátságtalan baráti országokban nem volt ajánlatos szólni magyar poétaként, povedálni a magyar történelmi Alszegeen a szabadságról. Nos, ha már olyan nagy divat más népek internacionális szabadságáról szólni a szocializmus rettenetében, ám akkor fordítsuk az Idő intrauterinében leledző görög szavait a vijjogó csöndben!

Fölütötte eddigi napjait, könyvei lapjait Bágyoni, és készített egy versrázottat, versválogatottat: *Lássátok, feleim...* Jelen vannak a gyermekkorából kitekintések versei, utak és lehetőségek, lovak helyett szétvetett négy lábbal földbe kapaszkodó kiscsikók. És hogy bizalmat nyerjen már az indulásnál, a költő - ahogy kisgyermekként kapaszkodott a rettenetes kőasztalba - a mozdíthatatlan néptől, annak megszólalási formáitól kért áldást.

Meleggel telt a/ délelőtt színültig/ magukat kérőzve/ delelnék a rendek...

Hát így. És el nem múlászthatja megjegyezni: *gyepű alatt kaszások pihennek*. Értsen a szóból a fű hegyén illegő földi halandó.

A kolozsvári UTUNK szerkesztőségében cellatársa, Csiki László ifjúkori verse idézi magát az ifjú Bágyoni mellé: „Rendet vág benne rendetlen kezem.../ és megfordulok, ha megérkezem.”

Néha gyilkol engem szófacsarásaival Bágyoni, ám *Vászoning esőben* című édes-szép versében megejt a játékos kedve:

*csuromvizesre ázsiáztam
hát leültem ide az európadra*

Tudnotok kell, hogy kisbbségben ázsiaiágunkat emlegetvén, mintegy összekacsintunk mi, magyarok, meleg kis szabadságriadalmat fúvintva a szívünk alá a megalázottságban. Így cselekszik Istvánunk is. De még mindig nem vagyunk írói munkásságának a delelőjén.

Még hátra van a Balt-Orient expressz, azzal meg kell tenni családostul az utat, vámosok világán keresztül, kisebbségből - kisebbségbe. Ez az a vonat, melynek valóságos jelképrendszere alakult ki az erdélyi magyarság világában. Mert áldott és átkozott az elmenők és a maradók között. Bágyoni és tucatnyi erdélyi költő így jegyez a vonat ablakában:

*rohanó romok rohanó telkek
futó bakancsok - vérrel teltek
rohanó sípszó iramló sínpár
mintha hátamból szíjat hasítnál*

Megpróbáló vállalkozás egy vakmerő vőlegény részéről a magát fukari módon kellett Magyarországményasszony előtt. De hát - a kutya megveszne, az ember kibírja.

Bágyoni végedes végig, az absztrakció éteribb versvilágáig elpróbálkozva és megérkezve, mindiglen azt a világos képrendszert életetíti, melyet ama gyermekkori kőasztal mellől vitt és hoz. Akkor is ebben él, mikor egy álom körülírását műveli.

Enyeleg, ím, étellel s halállal a derűsen öszülő költő. Van saját világa immár, prédikatori passzusa végleges, szavaira figyelni igen hasznos. Néha úgy érzi - azért ember és eleven költő -, hogy valami rettenetes sivatag homokbuckáinak kiált égre lármafát. Kínjai nagyok, egyetemeseek, innen a gyanúnk, hogy apostollá is válhat. Ha idejében meg nem kövezik.

(A *pók kivégzőudvarában*, Kráter Kiadó, Budapest, 1997.)

Németh István Péter ARANYBÓL EZÜSTBE...

Kerék Imre költőnek éppen húsz esztendeje jelent meg első „felöltt” verseskötete, a Zöld parázs című.

1997-ben a második gyerekverses könyvét jelentette meg Sopronban. Az év könyve lett. Sikerének fedezete nem más, mint a köztük eltelt húsz évben végzett költői munka. Mert nem gondolja senki, hogy akár egy kicsinyeknek szóló daloskönyv a semmiből jön, s gyerekhangon könnyebb megszólalni egy költőnek. Amúgy sincsen Móricz Zsigmond, majd Weöres és Kormos után gyerek-s felnőttilrodalom külön, csak jó vers létezik, na meg rossz. Így hát, ne csodálkozzunk, hogy Kerék Imre e mostani, második gyerekverses összeállításába (az első 1990-ben látott napvilágot Ágas-bogas koronák címmel) több „felöltt”-opusz-t is fölvet a Zöld parázsban már szerepeltek közül. Korhatár nélkül dúdolhatók tehát mindkét könyvből a következő sorok:

Barkás bokrok tündökölnek.
Bőjti szelekkel telnek a völgyek.
Ágcitera táncra buzdít,
zöld szoknyában sombokor ugrik.

(*Ünnep előtt* a vers címe, 1977-ben központozás nélkül jelent meg.)

Aztán a *Regölő* akkor 7 strófája közül is 6-ot itt találunk. Csupán a bőségekívánó 5. versszakot hagyta el Kerék Imre, nyilván ad usum Delphini... E négy sor nincs a Haj rege rajta,/ be fürge malacka,/ részeg böllér pocakját/ döngöli dagasztja" után:

haj rege rajta
szép eladó lányka
gömbölyödjön - domborodjon
két kerek dudája.

(Sebaj, a lányok eladókorukban majd meglelik a teljes verset - szintén központozás nélkül - a Zöld parázs 12. oldalán!)

1977-ben A gyermekhangra című ciklus első darabja volt az Újévi köszöntő. Húsz esztendő múltán változatlan szöveggel szerepel e mostani Ezüstsíp záróverseként:

Adjon Isten minden jót,
piros borral telt kancsót,
hozzá fehér kenyeret,
hurkát, kolbászt eleget,
békességet, sok búzát,
teli padlást, kamarát,
a kezünkbe csutorát:
hadd ihassuk hamarább
házigazda jó borát!

1977-ben is a kötetcímben szín szerepel: zöld. Az indulás reményével is izzik ama parázs. A mostani címben már metafizikája van a színnek: a forró után hidegebb az ezüst. Nem lehetett volna legalább arany? Nem. Éppen mert az arany édeni szín. S Buda Ferenc egyszer már ébresztett minket arany síppal. 1970-ben. Hétszer írja le, majd körül Kerék Imre az arany-édent vesztett ember, szarvas, rigó ezüstszínélményét. A tavaszról a télbe visz a költő kötetkompozíciója. Amúgy ezt a versekbeli utat már a kötet prólógusa is kijelöli:

Kikelet, kikelet,
virágos fa integet.
Nyár, nyár, nyár,
szitakötő-szárnyon száll.
Ősz, ősz, ősz,
varjúriasztó vén csösz.
Tél, tél, tél,
éhes cinke magot kér.

(- Csanádi Imre hónapsorolót írt, Kerék Imre már Évszak-sorolót. Hónapsoroló Kalendáriuma épp a friss 1998/2-es Mozgó Világban jelent meg. - Megjegyzés tőlem. NIP.)

Arany-sárgából ezüst-fehérbe szállunk ezeken az oldalakon nem is csak képzeletben, de a jelzők kalauzolásával tényleg: A fagyöngy sárga, a som sárgán lánghol, a tözike csengettyűzik, sárgaszirmú a martilapu virága, arany-sárga gombolyagok a kiskacsák, június nyitja aranykapuját, a dongó arany virágporban jár Utánuk ezüstsziürkék a barkák, ezüst a zabla, ezüst holdat ringat a berekfa ága, ezüstpára száll a tóról,

ezüstsípjába fúj a rigó, ezüstfehér a tündérálm, az egész világ ezüst:

ezüsterdő
ezüstrét
ezüsföld
ezüstég
ló száján a lehelet
ezüstpára
föllebegve
szertefoszlik
ezüstcsend ül
égbökö
ezüst hegyekre
{*Ezüstvilág*}.

Tavaszelőtől Újévig miminden elfér az esztendő oldalain! Népszokások : a már idézett regölés és az újévi köszöntőmondás, a szüreti együtt-étkezés kedves zsánerképe:

Madárijesztő
ágál.
Kondérban hús rotyog:
Vár ránk.

Aztán a húsvéti locsolóversikéből tágitott látomás, mely a teremtés mozzanatait láttatja, a világ tél utáni újra-birtokbavételéről hoz örömhírt, mintha a feltámadásnál, újjászületésnél a kegyelem mellett a mi emberkés erőnk is jelen lenne a csodában, mintha a tavasz győzelméből babonásan a lírai hős tevékeny részt vállalt volna. Legalábbis az első és a második strófa három-három 3. személyű igealakja után a 3. versszak személyragjaiban váratlan felbukkanó ÉN:

Húsvét nap|a
hajnalodik.
Szempilláin a lányoknak
kusza álmok
kergetőznek.
Karcú tornyok **bimbamoznak.**
Varázsvessző-
érintésre
hérics, hunyor **nyitja** kelyhét.
Tarka madár
torka csendül,
smaragd fűben kényesen **lép.**
Rózsavízzel
hintem arcod,
hajlítok virágos ágat.
Selyemfátylak
lengedeznek,
jegenyefák **furulyáznak.**

(*Húsvét napja hajnalodik*, kiemelések tőlem - NIP.)

A majális, a zöldágjárás, a vásár képe, de talán még a szentivánéji tűzgrás látomása is fölbukkan („zöld szoknyában sombokor ugrik!”) e gyereknek mondott versekben. S nemcsak az évszakok szerint szigorú a játékos

kötet szerkezete. A könyv lapszámozása szerint: a 3-tól a 65-ig találjuk a költeményeket. Épp a közepén található, a 30-31. oldalon a *Szarvasok a pataknál* című vers. A kötet szimmetriatengelyében olyan ragyogás bukkan elénk, amiről már nem is tudjuk, hogy arany-e, ezüst-e, olyan a déli verőfény... A Kerék Imre számára oly kedves s fontos szarvas (szépség-szimbolikájú, mint Rilkenél a hatyú) ilyen káprázatban (amit már Egry fehéren hagyott felületével lehet tán jelölni) áll a patakparton, időtlenül. Ezoldalon túl az aranyzínből, ez oldal előtt az ezüsből csak egyszer-egyszer találunk. Tavasz, nyár, ősz és tél. Virágok és állatok.

Előbbiek: virágos fa, fagyöngy, barkós bokrok, som, kóró, jegenye, fűszál, gyöngyvirág, tyúktaréj, kökörccsin, hunyor, tözike, hóvirág, martilapu, hérics, rózsa, akác, bodza, gesztenye, csipkerózsa, labdarózsa, hárs, kakukkfű, akác, búzamező, pipacs, mákvirág, sás, nád, tavirózsa, napraforgó, tök, dinnye, galagonya, sásliliom, berekfa, szomorúfűz, bükk, moha, kökény, bükk, kikerics, szőlőtöke, dió, bogáncskóró.

Utóbbiak: szitakötő, varjú, cinke, léprigók, csuszka, szöcske, zöld gyík, sün, barna bogárka, méh, vörösbegy, őzbak, pinty, kacsák, fülemüle, békák, ló, vadkacsa, kutya, fácánkakas, mókus, őzike, vadkan, róka, szajkó, szarvas, nyest, patkány, pocok, ruca, gém, sirály, kakas, hal, lepke, nádirigó, tövisszűrő gébics, gyurgyalag, jégmadár, seregély, vándor darvak, nyúl.

Gyöngyvirágtól lombhullásig, Somogyország és Győr-Moson vármegye flórája és faunája látható itt e karcsú kötetben. Hasonló versbe fogásukat - de tán csak a madarakat számlálhatjuk ott is - Kormos István lírai életművében csodálhatjuk meg. (Lám, az ezüstkeretű borítólapon megpihenő rigó Szabó Alajos szép munkája - így csalogat botanikai és zoológiai ismeretek tárházába is!)

Kerék Imre sohasem elemez tudálékosan a felnőtt magabiztosságával, csak megfogja verseiben a gyerekek kezét, rámutat erre meg arra, hogy kis olvasója (no meg a vénecskébb) megsejtsen valamit azokról a nagyobb összefüggésekről (Saint-Exupéry-i értelemben), amikről tudása később lesz csupán. Ahogy Clemens Brentano írja: „Angyalok nézték a Napot,/ Holdat, csillagot hogy kész lett./ S ekkora szépre láthatott,/ ki gyermekkel csudált fészket”. Kerék Imre olyan metaforát alkot, melyben az univerzum és a falusi udvar óla érintkezik:

Az alkony: vörhenyes bundájú róka,
lopakszik halkán a kertek alatt.
Bozontos farka fűszálakon csusszan,
míg viszi foga közt a Nap-kakast.

*

Kerék Imre versmuzsikájáról egyszer majd feltétlen írnia kell valakinek! (Egyik újabb verstani összefoglaló igen gazdag példatárában például egyetlen Kerék-költemény sincsen megemlítve az oeuvre-ből, még a *Szimultán verselésünk* 1945 után - fejezetében sem.) Mivel dallamai a formát már továbbbrombolni alig tudó korunkban több évezredek zenei-költészeti hagyományokat őriznek, miközben modern időnk hangzásvilágától sem maradnak el. Bartók bőrleszkjeit idézi a *Nyakigláb*-dal:

Volt egy ember:
Nyakigláb.
Lótott-futott
télen-nyáron
mezítláb.

Vett egyszer egy
pár csizmát.
Nem járt aztán
soha többé
mezítláb.

Weöres Sándor *Bóbitája* óta ez idáig nem született olyan „biciniumos” kötet, mely az időmértékes és a magyaros verselést ilyen természetességgel egyesíteni tudta volna, mint most a Kerék Imréé. A könyv legelső versének - utána meg lapozhatjuk a másodikat, harmadikat, lám ugyanúgy - végkicsengése adoniszai, vagyis olymód zárul, mint egy hexameter. „Tél” „... cinke magot kér” - Közben ez az évszakosoroló 7 szótagos ütemezhető sorokkal rimel az évszakok neveire. A tá-titi-tátá ritmusú adoniszai sor vagy a tátititá choriambus versláb mindig is jelen volt népdalainkban, fülünkben még a *Kis kacska fürdik* metrumai. Az *Erdei képekben* végig is vonul:

Ágról ágra
ugrik a mókus
télire gyűjti az
ért mogyorót...

Vagy a *Káka hajlongban*:

Vadkacsa szárnya
surrog a ködben.

Vagy az *Őszben*:

Hullik a lomb már
Vadliba száll.
Őzike kószál
rőt avaron.
Már a kökényt meg-
csipte a dér. Zeng,
zúg a vadon.

S a tiszta choriambusok rímcsöngettyűkkel:

Kakukkfű, szarkaláb
illatot ont.
Akácok ezernyi
fürtje tolong. (*Június*)

Az *Ezüstsípban* is:

Diófaágról hull a dió.
Ezüstsípjába
fúj a rigó.

Azt zengi, fújja:
itt van az ősz!
Hegyet kerülve
ballag a csősz.

Ez utóbbi két költemény tulajdonképpen 9-es szótagszámú, magyaros verselésű, párrímes sorokból lett strófákra tördelve a metszetek mentén (5//4). A Dongó trocheikus felező nyolcasai („Aranyporban járva térdig,/ jóllakásig csemegézik...”), a *December* Petőfi Szeptember végén című versének anapesztusait idézik („Vén róka lopakszik a kertek alatt,/ villant szeme zöldtűzű csillagokat”), az *Öllező szarvasok* Áprily Lajos leheletfinom páros 11-eseihez hasonlók s Kerék Imre virtuóz mesterségbeli tudására vallanak.

Aki Kerék Imre rímes gyerekkuckójába lép, pannon tájak „sétáló palotájába” ér.

(Ezüstsíp. Sopron, 1997)

Balajthy Ferenc

KÉK A VILÁG

Mai, Amerikát majmoló világunkban minden gyermekhez szóló magyar alkotás figyelemre méltó, különösen akkor, ha azt maguk a gyerekek hozzák létre. A rendszerváltás után igen sok sajtó- és könyvtermék célozta meg a felnőtteket, de a fiataloknak, kamaszoknak, netán a kisebbeknek szánt rangos média és sajtó igen-csak szegényes. A bevált és kipróbált könyveket (pl: A kis herceg, Micimackó, vagy a magyarok közül Weöres Bóbitája, a Móra kiadó könyvei) több mecénás többféle formában és feldolgozásban dobja piacra. A nyereség nem túl nagy, de legalább a befektetés megtérülése nem elérhetetlen álom.

A fiatal emberek lelkületének alakításában fontos szerepe van a nekik szóló olvasmányoknak, verseknek. Szinte lehetetlen ellensúlyozni, vagy kivédeni az elektromos médiából (rádió, tévé) áradó kegyetlenséget, felszínességet és „ordító” igénytelenséget. A könnyűzenei klippek, „atombombák” pedig már óvodás kortól fertőzik, torzítják a gyermeki lelkeket. Az iskolák a NAT követelményei mögé bújva (tisztelet a kivételeknek) skatulyázzák be, egyszerűsítik a versélményt; ölik meg a gyerekek természetes igényét a versolvasás, versmondás, s netán a versírás iránt. Ezek a hibák kis túlzással a gyermekort teszik szegényebbé s a felnőttkorban már be nem pótolható lelki tompultságot, igénytelenséget okoznak. Kihathatnak az ember egész személyiségére, munkavégzésére s az örökös lelki kiegyensúlyozatlanságra is.

A legtöbb kiadó nem foglalkozik gyermekkiadvánnyal. Ha mégis: akkor az egyszerűbb megoldást választva külföldről megvett kiadói jog alapján készít termékeket, sokszor megfizethetetlen eladási áron. A magyar gyermekkiadványkiadás fellekvára a Móra kiadó sem a piaci versenyt sem az értékes magyar kéziratok felkeresését, pályáztatását nem tudja vállalni. Néhány „siker” utánnomlásán kívül nem tudja a gyermeki igényeket kielégíteni. A film, főleg a rajzfilm, bábfilm területén voltak és vannak ígéretes megoldások (csak párat említve: Mézga család; Vízipók, a csodapók; Frakk; Süsü, a sárkány; vagy néhány játékfilm, mint a Keménykalap és krumpliorr stb.), a baj az, hogyha nem is egy, de két kézen megszámlálhatók ezek. A könyv, a gyerekeknek szóló sajtótermékek helyzete ennél sokkal elszomorítóbb.

A helyi kiadók, irodalmi folyóiratok gyermekeknek szóló kiadványai üde színfoltok e palettán, de átütő és végleges megoldást ezek sem jelenthetnek. Helyi összefogás. Egy-egy ügyszerető és ügybuzgó intézmény, egyesület, település kezdeményezése, pályázata, kiadói tevékenysége tiszteletre méltó, és igen dicséretes, mégis igen szűk mozgástérben létezhetnek.

Ezért is figyelemre és elismerésre méltó a Lenti Vörösmarty Mihály Általános Iskola kezdeményezése, mellyel „szellemi kincskeresésre” hívta Zala megye iskoláinak diákjait. Az irodalom, a vers megkedveltetésének leghatékonyabb módszerét választották. A gyermeki lélek tisztasága, őszintesége, jövőbeni ígéretessége világlik ki, csendül meg majd mindegyik írásból. A *Kék a világ* hűen *Horváth Mónika* címadó verséhez, kék köntösben, belül és kék papíron jelent meg. A szerkesztő, Péntek Imre alapos műgonddal, hozzáértéssel válogatta és rakta csokorba az írásokat.

Érdemes röviden áttekinteni, mi mindenről írnak, mi minden foglalkoztatja létünk folytatóit, szemünk fényeit, már csak azért is, hogy jobban odafigyelhessünk rájuk. *Rosfonics Ágnes XX. század c.* versében valóban huszadik vagy talán huszonegyedik századi veszélyekre hívja fel a figyelmünket: diszkóbaleset, dohányzás és drog. *Barton Éva Erdei* történetében meglátja az orvadászt, észreveszi a szeretet hiányát is. *Kocsis Zsuzsanna Viktória Csibi megtalálása c.* írásában a kiüzdött, elhagyott háziállatokért versel. *Bosnyák Csilla* már-már igazi költői szemmel utal a piac szépségeire, de visszáságaira, ellentmondásaira is. *A lenti piacon c.* versében („Ismerem én a piacot,/ Mindig sok szemét marad ott!”). *Micskei Gréta: Az öreg c.* megrendítően szép írása az elmúlásról, az ifjúkori lázadásról szól. Kenyeres *Péter: Fülemlile-pör c.* versében a pénz mindenhatóságát citálja, míg *Setinc Jasmina Egy albumban* lapozgatva -- szülők nagyszülők szeretetének, tiszteletének fontosságát tárja elénk. Nem hiányzik a fiatalok írásaiból a közvetlen környezet, iskola, szülői ház, vagy éppenséggel az utca sem. *Papp Enikő: Koldustól alamizsnát c.* írásában megelevenedik a szegénység, a kiszolgáltatottság s az önzetlen segítség mindennapi hiánya is. *Barton Éva: Elszállnak a galambok c.* remek kis novellája a háborúk kegyetlenségét és borzalmát vázolja fel, míg *Badics László* írásából - *Édesapám szülőföldjén* - megkapó természetességgel formálódik a zalai táj szépsége, szeretete, a szülőföldhöz ragaszkodás példája. *Nagy Attila Találkozás c.* írásában még a költőfejedelem Vörösmarty Mihály Zalába látogatását is sorokba szedte. *Nagy Beáta Két nap emléke* a zalaiai ünnepeit, néphagyományait örökíti meg, rövid írásában.

Szerencsére nem idegen a gyerekektől a természet, az állatok szeretete, és igazi énjüket adó játékosság sem. Igaz, az efajta írásokból jómagam többet vártam volna, de hadd emeljem ki néhány ifjú társamat. *Stolcz Gábor: Láttam én egy... állatversét* - („Láttam én egy elefántot,/ aki senkit sosem bántott.”). *Horváth Krisztina Mit csinál a Zeppelin c.* versében így játszadozik - („Csörög-e a fánk?/ Rózsaszín tündöklő rózsafánk!”) *Gombos Anita* játékos *Nyelmeckéje, Szabó Mária: Verscsöpp játéka* is figyelemre méltó.

Takács László: *A váltócipő használatában* fanyar humorral ír az iskolai „kötelező” szokásokról. Tóth Orsolya: *A tél jött, Raposa Bence Őszi hangulat c.* versei hangulatos írások, verspróbálkozások a természetről. Szabó Máriánál (*Verscsöpp*) néha-néha már a „költői önzés és öncélúság” is fel-fel tűnik, mikor ugyanis verset ír a költő magáért a csodálatos magyar nyelvért, a szavak kifogyhatatlan játékosságáért.

A *Kék a világ* (Válogatás zalai gyermekköltők és írók pályázataiból I. füzet) „gyermekköltői” és „gyermekírói”

lehet hogy csak az első lépéseket tették meg egy igen szép, de nehéz pálya, hivatás felé. Nem lesz felnőtt korukban mindegyikből író, költő. Nem is ez a lényeg, hanem az, hogy értelmes, hasznos időtöltésre, játékra hívták őket, amit elfogadtak. Világot értőbb, megértőbb, verset-könyvet tisztelőbb-szeretőbb polgárai lehetnek hazánknak ezáltal is. Szűkebb környezetüknek és maguknak is örömet szereztek, és mindenképpen leikül épülését, gazdagodását segítették elő. Ezért is ajánlom jó szível a könyvecskét minden olvasójának!

SZERZŐINK

Bolajthy Ferenc költő, kritikus - Székesfehérvár	N. László Endre író - Bonyhád
Balogh Róbert- Pécs	Lászlóffy Csaba író, költő - Kolozsvár
Batári Gábor költő - Budapest	Losonci Miklós esztéta - Szentendre
Bohár András kritikus - Budapest	Máté Gyula grafikus - Bonyhád
Cserba Júlia esztéta - Párizs	Monoszló Dezső költő - Bécs, Szigliget
Cserép Csaba író - Székesfehérvár	Nagy Cili költő - Szeged
Csernák Árpád színész, író - Kaposvár	Nagy Gáspár költő - Budapest
Ébert Tibor író, költő - Budapest	Németh J. Attila költő - Székesfehérvár
Egri Zsolt kritikus - Budapest	Németh István Péter költő - Tapolca
Erdős László festőművész - Nagykanizsa	Novák Valentin író - Budapest
Fa Ede költő - Órtilos	Nyírfalvi Károly költő - Budapest
Fábián László író - Budapest	Pál László költő - Keszthely
Görömbei András irodalomtörténész - Debrecen	Praznovszky Mihály irodalomtörténész - Budapest
Jász Attila költő - Tata	Szajbély Mihály irodalomtörténész - Szeged
Kabdebó Tamás író, költő - Maynooth	Tar Ferenc történész - Keszthely
Karáth Anita költő - Zalaegerszeg	Szép Gyula grafikus - Zalaegerszeg
Koppány Zsolt kritikus - Budapest	Tomkiss Tamás költő - Budapest
Kovács Sándor Iván irodalomtörténész - Budapest	Váczy Jépont Tamás író, grafikus - Budapest
Laczkó András irodalomtörténész - Kaposvár	

Le Corbusier: Mill Owners Building, Ahmadabad, 1955

Szoborészlet, 1997

Szoborészlet Lucien Hervé otthonában , 1997

PANNON LŰKÖK

Kulturális folyóirat

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL

Ács Jenő, Bayer Béla, Forrai Eszter, Károly György, Kotász Zoltán, Szegedi Kovács György, Szoliva János, Tarnai László és Vitéz György versei • Kálnay Adél, Pósa Zoltán, Sarusi Mihály és Váczy Jépont Tamás szépprózája • Lackner László drámája • Cséve Anna, Koppány Zsolt, Laczkó András, Nagy Gáspár tanulmányai és kritikája • Czigány György, Z. Ferencz Győző, Kerék Imre, Lukács István és Szlafkay Attila műfordításai • Beszélgetés Albert Pállal • A sömmerdai emlékkönyv • Szekeres Emil művészetéről • Szemle

1998

Ára: 120 Ft